

Sygn. akt IV KK 700/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Jerzy Grubba

Protokolant Anna Kuras

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza,

w sprawie **S. C.**,

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 lipca 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego - na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w R.

z dnia 28 grudnia 2017 r., sygn. akt II K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w R., wyrokiem łącznym z dnia 29 grudnia 2017 r., sygn. akt II K [...], obejmującym prawomocne skazania S. C.:

1. wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 25 maja 2004 r., sygn. akt X K 866/03, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 8 września 2003 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby, przy czym orzeczona kara została wykonana w dniu 6 czerwca 2017 r.;
2. wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 4 lutego 2009 r., sygn. akt X K 84/09, za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k., popełnione w dniu 3 listopada 2008 r., na karę 50 stawek dziennych przy określeniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 40 złotych, którą to karę wykonano w dniu 9 maja 2014 r.
3. wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w R. z dnia 9 kwietnia 2015 r., sygn. akt IIK 270/15, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 31 grudnia 2014 r., na karę 100 stawek dziennych przy określeniu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 złotych;
4. wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 9 lipca 2016 r., sygn. akt X K 261/16, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 27 lipca 2015 r., na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, która to kara postanowieniem Sądu Rejonowego w R. z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt VI Ko 6894/14, została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności w wymiarze 90 dni (k. 37 akt o sygn. VI Wo 526/16);
5. wyrokiem Sądu Okręgowego w R. z dnia 5 sierpnia 2016 r., sygn. akt II K 15/16, za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 2 k.k., popełnione w dniu 11 lutego 2016 r., na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, zaliczając na poczet jej wykonania okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 11 lutego 2016 r. godz. 16.15 do dnia 14 czerwca 2016 r.;
6. wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt II K 608/16, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione w dniu 9 listopada 2015 r., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności i karę roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym,

orzekł:

- I. na podstawie art. 85 § 1 i § 2 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 87 § 1 k.k., w miejsce kar pozbawienia wolności: 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w R. z dnia 5 sierpnia 2016 r., sygn. akt II K 15/16 oraz 3 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt II K 608/16 oraz kar ograniczenia wolności: 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy społecznej w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 19 lipca 2016 r., sygn. akt X K 261/16 i 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającej na obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt II K 608/16, wymierzył skazanemu S. C. karę łączną 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności;
- II. podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w pkt I kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie II K 15/16 od dnia od dnia 11 lutego 2016 r. godz. 16.15 do dnia 14 czerwca 2016 r. oraz okres odbytej już kary w tej sprawie;
- III. na podstawie art. 576 § 1 k.p.k. ustalił, że w pozostałym zakresie, wyroki objęte wyrokiem łącznym, podlegają odrębnemu wykonaniu;
- IV. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego co do pozostałych skazań wynikających z: wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 25 maja 2004 r., sygn. akt X K 866/03 (pkt 1), wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 4 lutego 2009 r., sygn. akt X K 84/09 (pkt 2) oraz wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w R. z dnia 9 kwietnia 2016 r., sygn. akt II K 270/15 (pkt 3) – w zakresie tego ostatniego orzeczenia Sąd Okręgowy w R. postanowieniem z dnia 1 marca 2018 r. sprostował oczywistą omyłkę pisarską;
- V. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił skazanego w całości od zapłaty kosztów sądowych, a wydatkami poniesionymi od chwili wszczęcia postępowania obciążył Skarb Państwa (k. 86 - 88).

Powyższy wyrok, wobec jego niezaskarżenia przez żadną ze stron, uprawomocnił się w dniu 5 stycznia 2018 r. (k. 97).

Od tego wyroku kasację złożył Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny. Zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść skazanego S. C., i **zarzucając** rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 87 § 1 k.k., polegające na orzeczeniu wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w R. z dnia 28 grudnia 2017 r. o sygn. II K [...] wobec skazanego kary łącznej za poszczególne przestępstwa w wymiarze 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, to jest kary niższej od najwyższej kary jednostkowej 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 5 sierpnia 2016 r., sygn. akt IIK 15/16, **wniósł** o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w R..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie.

Należy w pełni podzielić stanowisko Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego, iż zaskarżony wyrok zapadł w rażącą obrazę przepisów prawa karnego materialnego opisaną w zarzucie kasacji.

Na wstępie wskazać trzeba, iż zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 396), przepisów rozdziału IX k.k., w brzmieniu nadanym tą ustawą, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie mniejszej ustawy, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia jej w życie. Z treści tego przepisu zatem wynika, że co do zasady wyłącza on stosowanie znowelizowanych przepisów rozdziału IX k.k. do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie noweli lutowej, tj. do dnia 30 czerwca 2015 r. Orzekając karę łączną wyłącznie na podstawie kar prawomocnie orzeczonych do dnia 30 czerwca 2015 r. sąd jest zobligowany stosować przepisy rozdziału IX k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., a to również oznacza, że w tym zakresie art. 19 ust. 1 noweli lutowej wyłącza stosowanie art. 4 § 1 k.k. Możliwość orzeczenia kary łącznej, obejmującej kary prawomocnie orzeczone do dnia

30 czerwca 2015 r., na podstawie przepisów rozdziału IX k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. powstaje wtedy, gdy zaistnieje potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem mającym miejsce po dniu wejścia w życie noweli lutowej. Dopiero z tą chwilą otwiera się również droga do prowadzenia rozważań w perspektywie art. 4 § 1 k.k., w celu ustalenia, w oparciu o jakie przepisy - „stare” czy „nowe” - ostatecznie w tej sytuacji orzec karę łączną. Kompetencję do badania, jakie przepisy zastosować na podstawie art. 4 § 1 k.k., sąd uzyskuje już w momencie, gdy znajdzie potrzebę dokonania analizy, czy istnieją warunki do orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu 30 czerwca 2015 r., a nie dopiero w momencie pozytywnego przesądzenia, że istnieją - w świetle nowych regulacji - warunki do orzeczenia kary łącznej na podstawie kar prawomocnie orzeczonych przed dniem 1 lipca 2015 r. i kary prawomocnie orzeczonej od tej daty (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV KK 139/18, LEX nr 2498041 i z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV KK 138/18, LEX nr 2498040).

W realiach niniejszej sprawy zatem łączeniu podlegały jedynie wyroki jednostkowe wydane po dniu 30 czerwca 2015 r. (pkt 4 - 6 komparycji wyroku), wobec czego zastosowanie miały przepisy „nowej” ustawy, obowiązującej od dnia 1 lipca 2015 r.

Wcześniejsze natomiast orzeczenia (pkt 1 - 3 komparycji wyroku) nie mogły być objęte węzłem kary łącznej na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów, gdyż nie była spełniona przesłanka z art. 85 k.k., zgodnie z którą warunkiem wymierzenia kary łącznej jest to, by przestępstwa ustalone różnymi prawomocnymi wyrokami popełnione zostały przez sprawcę zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw, co jednocześnie wykluczało możliwość utworzenia kary łącznej w wyroku łącznym na podstawie „starych” przepisów obejmujących również skazania po dniu 1 lipca 2015 r. Nie było także możliwości utworzenia w tym przypadku kary łącznej na podstawie znowelizowanego przepisu art. 85 k.k., gdyż orzeczone tymi wyrokami kary zostały już wykonane albo nie podlegały łączeniu z uwagi na ich różnorodność (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2000 r., II KKN 437/97, LEX nr 42091 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2018 r. IV KK 54/18, LEX nr 2498072).

W tej sytuacji Sąd Okręgowy w R. zasadnie wymierzył karę łączną mając za podstawę jako kary jednostkowe pozbawienia wolności: karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Okręgowego w R. z dnia 5 sierpnia 2016 r., sygn. akt II K 15/16, oraz karę 3 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt II K 608/16, a także kary jednostkowe ograniczenia wolności: karę 6 miesięcy ograniczenia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 19 lipca 2016 r., sygn. akt X K 261/16 i karę 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt II K 608/16.

Zgodnie z treścią art. 87 § 1 k.k. połączeniu mogły podlegać różnorodnej kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności. W takiej sytuacji przyjmuje się, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności.

Nadto w dacie orzekania przez Sąd Okręgowy w R., kary objęte węzłem kary łącznej podlegały w całości (pkt 4 i 6) lub w części (pkt 5) wykonaniu.

Poza sporem jest więc, iż Sąd ten, stosownie do treści przepisów art. 86 § 1 k.k. i art. 87 § 1 k.k., mógł wymierzyć karę łączną w granicach od 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności (a więc od najwyższej kary jednostkowej) do 2 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności (a więc do ich sumy).

Orzeczenie natomiast kary łącznej w wymiarze 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, a więc poniżej dolnej granicy kary łącznej wyznaczonej przez najwyższą z kar wymierzonych za pozostające w zbiegu przestępstwa, nastąpiło z rażącym naruszeniem przepisów art. 86 § 1 k.k. Wskazana obraza art. 86 § 1 k.k., ma istotny wpływ na treść orzeczenia, jako że oskarżony ponosi dolegliwość inną niż została przewidziana w ustawie – albo zbyt łagodną, jak w niniejszej sprawie, albo zbyt surową (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2014 r., V KK 216/14, Lex nr 1493994).

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy, z mocy art. 537 § 2 k.p.k., orzekł jak w wyroku.

aw